

РЕЙ БРЕДЪРИ АРФАТА НА ЗАЛЕЗА

Превод от английски: Лидия Цекова-Маринова, 1985

chitanka.info

Том — до коленете сред вълните, с парче плавей в ръката, се заслуша.

Къщата нагоре към крайбрежната магистрала бе притихнала в късния следобед. Всички шумове от тършуване в шкафове, от щракване на ключалки на куфари, от чупене на вази и накрая трясъка от последната затръшната врата бяха утихнали.

Чико, застанал върху белезникавия пясък, размахваше плетената цедилка, за да изтърси своята реколта от изгубени монети. След миг, без да поглежда към Том, той каза:

— Нека си върви.

Така беше всяка година. В продължение на седмица или месец от прозорците на къщата им се лееше музика, в саксиите по парапета на верандата се засаждаха нови мушката, вратите и стълбищата се боядисваха наново. Върху простира се нареждаха пъстри панталони и дълги тесни рокли, ръчно изработени мексикански фусты като бели вълни се разбиваха зад къщата. Вътре картините по стените семеняха от имитации на Матис до имитации на италианския Ренесанс. Понякога, като вдигнеше глава, той виждаше жена, която суши косите си като развяно от вятъра ярко жълто знаме. Понякога знамето бе черно или червено. Понякога жената там горе бе висока, понякога дребна. Но винаги имаше само по една. И накрая настъпваше ден като днешния...

Том постави своя плавей върху нарастващия куп, близо до който Чико отсяваше милионите отпечатъци, оставени от хора, отдавна изчезнали след прекараната тук отпуската.

— Чико. Какво правим ние тук?

— Живеем като самия Райли, момче!

— Не се чувствам като Райли, Чико.

— Постарай се, момче!

Том си представи къщата след месец — в саксиите само пръст, по стените празните квадрати от изчезналите картини, върху пода пясък вместо килим. В стаите като в раковини отеква ехото от вятъра. И цяла нощ всяка нощ, легнали в отделни стаи, той и Чико ще слушат прилива, който се разбива и отдалечава нататък, надолу по дългия бряг, без да остави следа.

Том кимна едва. Веднъж в годината той самият довеждаше тук някое хубаво момиче, убеден, че този път тя е истинската и че не след

дълго ще се оженят. Но неговите жени винаги се измъкваха тихичко преди изгрев-слънце, усетили, че са ги сбъркали с някоя друга и не са в състояние да изиграят отредената им роля. Приятелките на Чико напускаха сред страхотен грохот и тътен, фучейки като прахосмукачки, втурнали се като вихър, не оставили ъгълче непреровено, неограбена перла в нито една мидена черупка, те отнасяха своите чанти като мънички кученца, които Чико е приласкал, когато е отворил челюстите, за да преброи зъбите им.

— С тази стават четири досега за тази година.

— Окей, умнико — ухили се Чико. — Научи ме ти как.

— Чико...

Том захапа долната си устна, после продължи:

— Мислех си... Защо не се разделим?

Чико мълчаливо го гледаше.

— Искам да кажа — побърза да прибави Том, — може да имаме повече късмет поотделно.

— Е, проклет да съм — каза Чико бавно, стиснал здраво цедилката в огромните си юмруци. — Виж какво, момче, нима не знаеш фактите? Ти и аз, ние двамата ще бъдем тук до 2000 година. Двама изкуфели, стари глупаци, които греят кокалите си на слънцето. Никога вече няма да ни се случи нещо, Том, твърде късно е. Проумей го и си затваряй устата.

Том преглътна и продължи все така решително да гледа другия мъж.

— Мисля да замина... другата седмица.

— Млъкни, млъкни и се залавяй за работа!

Чико загреба пясъка гневно, което му донесе четиридесет и три цента в монети от по десет цента, няколко пенита и още няколко по пет цента. Той се вторачи с невиждащи очи в монетите, които проблясваха в мрежата като светващите и угасващи светлини по мишените на стрелбищата.

Том не помръдваше, дори не дишаше.

Те двамата като че ли очакваха нещо.

И то се случи.

— Хей... хей... хей!

Далече надолу по брега викаше някой.

Двамата мъже бавно се обърнаха.

— Хей... хей... ох, хей...!

По брега на двеста ярда от тях тичаше, викаше и махаше с ръка някакво момче. В гласа му имаше нещо, от което Том изпита внезапен хлад. Той вкопчи здраво двете си ръце една в друга и зачака.

— Хей!

Момчето спря задъхано и посочи назад по брега.

— Жена, странна жена при Северната скала!

— Жена!

Думите експлодираха от устата на Чико и той се разсмя.

— О, не, не!

— Какво искаш да кажеш с това „странна“ жена? — попита Том.

— Не знам — извика момчето с широко отворени очи. — Трябва да дойдете да видите! Адски странно!

— Искаш да кажеш „удавена“?

— Може би! Тя се появи от водата, лежи на брега, трябва да видите, сами... странна...

Гласът на момчето секна. То отново впери поглед на север.

— Тя има опашка на риба.

Чико се изсмя.

— Не преди да се е стъмнило, моля те.

— Моля ви! — извика момчето, като подскачаше нетърпелива — Не лъжа. О, побързайте!

То се затича, усети, че не го следват, и се огледа безпомощно.

Том усети как устните му се размърдаха:

— Момчето няма да тича толкова отдалеч заради една шега, нали, Чико?

— Хората са тичали и по-отдалеч заради къде, къде по-малко.

Том тръгна.

— Добре, синко.

— Благодаря, господине, о, благодаря!

Момчето се затича. На двадесет ярда нагоре по брега Том се огледа. Зад него Чико примигваше, свиваше рамене, изтупваше отегчено ръце от праха и ги следваше.

Те се движеха на север по брега, потъващ в здрач, кожата им бе потъмняла, бръчици се виеха като змийчета край воднистите им, сякаш просветлели от слънцето очи; изглеждаха по-малки, защото бяха съвсем късо подстригани, така че не можеха да се видят посивелите им

коси. Ветрецът бе свеж, а океанът прииждаше и се отдръпваше с непрестанен грохот.

— Ами... — промълви Том, — ами, ако пристигнем до Северната скала и се окаже истина? Ако океанът действително е изхвърлил нещо на брега?

Но преди Чико да отговори, Том вече не беше тук, мисълта му препускаше надолу по брегове, осеяни с черупки от раци, морски таралежи, морски звезди, кафяви морски водорасли и камъчета. От всичките онези мигове, когато бе говорил за обитателите на морето, имената прииждаха с диханието на прибоя.

„Сепия, нашепваха те, малка треска, голяма морска треска, малки акули, лин, тюлен, нашепваха те, камбала, моруна, бял кит и делфини, морж...“ винаги се замисляш как ли изглеждат тези обитатели с ехото на морските дълбини в своите имена. Може би никога в живота си няма да ги видиш как се надигат от солените ливади, отвъд спасителните очертания на брега, но те бяха там и техните имена, заедно с хиляди други, рисуваха картини във въображението ти. Гледаш и ти се иска да си морска птица, и да можеш да полетиш девет хиляди мили навътре, за да се завърнеш някоя година, запечатал в представите си целия океан.

— О, бързо!

Момчето бе изтичало обратно, за да погледне отблизо лицето на Том.

— Може да си е отишла!

— Не се вълнувай, момче — обади се Чико.

Те заобиколиха Северната скала. Там, загледано надолу, стоеше друго момче.

Може би с крайчеца на окото си Том съзря върху пясъка нещо, което го накара да се поколебае да погледне веднага и вместо това той прикова поглед в лицето на момчето, застанало там. То бе пребледняло и като че ли не дишаше. От време на време се сецаше да си поеме дъх, вперваше очи, но колкото повече виждаха те там, върху пясъка, толкова повече време им бе необходимо да си отдъхнат от взирането, придобили израз на върховно изумление. Когато океанът прииждаше и заливаше обувките му за тенис, то нито помръдваше, нито забелязваше.

Том отмести поглед от момчето към пясъка.

И в следващия миг лицето на Том стана същото, като това на момчето. Ръцете му придобиха същата извивка встрани от тялото му, устата му понечи да се отвори и остана полуотворена, а светлите му очи като че ли избледняха още повече от толкова виране.

До потъването на залязващото слънце в морето оставаха десет минути.

— Огромна вълна придойде и се отдръпна — каза първото момче — и тя се появи там.

Те не откъсваха поглед от жената, която лежеше пред тях.

Косата ѝ бе много дълга и разпиляна върху пясъка, приличаше на струните на огромна арфа. Водата докосваше нежно струните, обтягаше ги и ги отпускаше и те се залюляваха всеки път в различни ветрила с изящни форми. Косата бе дълга около пет-шест стъпки, лимоненозлатиста върху коравия влажен пясък.

Лицето ѝ...

Мъжете се наведоха още по-ниско в почуда.

Лицето ѝ бе бяла, пясъчна скулптура с няколко капчици вода, проблясващи по него като летен дъждец в белоснежна роза. Лицето ѝ бе като луната денем — бледа и невероятна в синевата на небето. Беше мраморно бяло, само вените синееха леко по слепоочието. Спуснатите над очите клепачи бяха като напръскани с блед акварел, сякаш очите под тях се вираха през нежната тъкан на клепачите и ги виждаха да стоят надвесени над нея и да я гледат, без да откъсват нито за миг погледа си. Устните бяха леко поруменели, като напъпила, неразцъфнала роза. Шията ѝ бе изящна и бяла, гърдите ѝ — малки и бели, — ту се скриваха, ту се появяваха — скриваха, появяваха от прилива на водата, от отлива, прилива, отлива, прилива. Върховете им леко руменееха; тялото ѝ бе изумително бяло, почти като сияние, зеленикаво-бяла светкавица върху пясъка. И когато водата я полюшваше, кожата ѝ проблясваше като повърхността на перла.

Долната част на тялото ѝ се променяше от бяло към бледосиньо, от бледосиньото към бледозелено, от бледозеленото към смарагдово зелено, зелено с цвета на мъх и лимон, като капчици, като паети изцяло в тъмnozелено, всичко се преливаше в по-светли и по-тъмни вълни, за да завърши с дантелено ветрило — купчина пяна и бисери по пясъка. Двете половини на това създание така свършено се преливаха една в друга, че правеха невидима границата на сливането, където тази

бисерна жена, сътворена от белотата на разпенените вълни и синевата на небето, се съединяваше с онази половина, която принадлежеше на морския прибой, който прииждаше към брега, заливаше го и повличаше обратно своята половина към нейния истински дом. Жената беше морето, морето беше в тази жена. Нямаше цепнатинка, нито шев, нямаше гънка, нито бод; илюзията, ако това бе илюзия, бе същата съвършено и кръвта от едната изтичаше и се смесваше с това, което вероятно бяха ледените води на другата.

— Искан да изтичам да доведа помощ.

Първото момче като че ли се боеше да повиши глас.

— Но Скип каза, че е мъртва и че не ѝ е нужна помощ. Мъртва ли е?

— Никога не е била жива — каза Чико. — Разбира се — продължи той, усетил изведнъж погледите им върху себе си. — Това нещо е изоставено от някое киностудио. Гума, надяната върху стоманена рамка. Подпорка, манекен.

— О, не, тя е истинска!

— Ще открием етикет някъде — каза Чико. — Ето.

— Недейте! — извика първото момче.

— По дяволите!

Чико докосна тялото, за да го обърне, но се спря. Той коленичи до него с променено изражение на лицето си.

— Какво има? — попита Том.

Чико отдръпна ръката си и я погледна.

— Сбъркал съм.

Гласът му внезапно бе станал съвсем тих.

Том улови китката на жената.

— Има пулс.

— Усещаш ударите на собственото си сърце.

— Просто не знам... може би... може би...

Жената беше там и горната половина на тялото ѝ бе като бисерния блясък на луната и бяла като пияната на прибоя, а долната ѝ половина бе цялата от хлъзгави, старинни, зеленясали монети, които прилепваха застъпени една в друга при полъха на вятъра и движението на водата.

— Има някаква шашма тук! — извика Чико внезапно.

— Не, не! — също така внезапно Том избухна в смях. — Няма никаква шашма! Боже мой, боже мой, чувствавам се страхотно! Не съм се чувствувал така от детството си!

Те бавно обикаляха край нея. Една вълна докосна бялата ѝ ръка, така че пръстите ѝ плавно се разтвориха. Сякаш бе жест, който молеше да дойдат още и още вълни и да раздвижат пръстите, после китката, после ръката, после главата и накрая тялото и да отнесат всичко отново обратно в морето.

— Том...

Чико отваряше и затваряше уста.

— Защо не отидеш да докараш камиона.

Том не помръдна.

— Чуваш ли ме? — попита Чико.

— Да, но...

— Какво „но“? Можем да продадем това някъде, не знам... в университета, в аквариума в Сийл Бийч или... е, по дяволите, защо да не му измислим някое местенце? Виж какво.

Той разтърси ръката на Том.

— Карай на кея. Купи триста фунта натрошен лед. Когато извадиш нещо от водата, имаш нужда от лед, нали?

— Никога не съм се замислял.

— Но помисли! Размърдай се!

— Не знам, Чико.

— Какво искаш да кажеш? Тя е истинска, нали?

Той се обърна към момчетата.

— *Виe* казвате, че е истинска, нали? Е, тогава какво чакаме?

— Чико — каза Том. — По-добре ти сам върви да донесеш леда.

— Някой трябва да остане и да се погрижи тя да не си отиде с отлива!

— Чико — каза Том. — Не знам как да ти обясня. Не искам да донеса този лед вместо теб.

— Тогава ще отида сам. Вижте какво, момчета, натрупайте пясък тук, за да не достигат вълните. Ще ви дам по пет долара. Скачайте на работа!

Страните на момчетата бяха почернели до бронзово от слънцето, което сега бе стигнало хоризонта. Очите, които гледаха Чико, имаха бронзов оттенък.

— Боже мой! — възкликна Чико. — Това е по-добра находка и от амбра!

Той изтича до върха на най-близката дюна, извика:

— На работа!

И изчезна.

Сега Том и двете момчета останаха със самотната жена край Северната скала, а слънцето с цяла една четвърт бе вече потънало зад хоризонта на запад. Пясъкът и жената бяха станали розовозлатисти.

— Само една мъничка резка — прошепна второто момче.

То леко прокара нокътя на показалеца под брадичката си и кимна към жената. Том се наведе отново, за да види едва забележимата резка отдолу, от двете страни на строгата, бяла брадичка — малката, почти невидима следа, където се намираха хрилете или са се намирали, а сега бяха почти слепнали, невидими.

Той погледна лицето и дългите кичури коса, разпръснати като струни на лира върху пясъка.

— Красива е — каза той.

Момчетата кимнаха, без да усетят.

Зад тях една чайка изскочи от дюните. Момчетата ахнаха и се обърнаха нататък.

Том усети, че трепери. Видя, че и момчетата треперят. Извири клаксон. Очите им примигаха с внезапна уплаха. Те погледнаха нагоре към шосето.

Една вълна се разля около тялото и го ограда в рамка от бистра, бяла локва вода и пяна.

Том кимна на момчетата да се отстранят.

Вълната отмести тялото на инч навън към брега и два инча навътре към морето.

Дойде следващата вълна и премести тялото на два инча навън и шест навътре към морето.

— Но... — обади се първото момче.

Том поклати глава.

Третата вълна отнесе тялото на две стъпки надолу към морето. Следващата отнесе тялото още една стъпка по мокрите камъчета, а следващите три го отнесоха шест стъпки надолу.

Първото момче извика и изтича след него.

Том посегна и улови ръката му. Момчето изглеждаше безпомощно, уплашено и тъжно.

За миг нямаше повече вълни. Том погледна жената, помисли си:

„Тя е истинска, реална, тя е моя... но... е мъртва. Или ще умре, ако остане тук.“

— Не можем да я оставим да си отиде — каза първото момче. — Не можем, просто не можем!

Другото момче застана между жената и морето.

— Какво ще правим с нея — попита то, като гледаше Том, — ако я задържим?

Първото момче се опита да измисли нещо:

— Бихме могли... бихме могли...

То млъкна и поклати глава.

— О, боже мой!

Второто момче се отмести от пътя и освободи пътека от жената към морето.

Следващата вълна беше голяма. Тя дойде и се отдръпна и пясъкът опустя. Белотата я нямаше вече, нито черните диаманти, нито дългите струни на арфата.

Те стояха на брега на морето, гледаха нататък — мъжът и двете момчета, докато чува как камионът се приближава по дюните зад тях.

Последните лъчи на слънцето потънаха зад хоризонта.

Те чува стъпки, затичани надолу по дюните, и някой да крещи.

Потеглиха мълчаливо обратно по притъмнелия бряг в малкия камион с големи износени гуми. Двете момчета седяха отзад върху чувалите с натрошен лед. След дълго мълчание Чико започна да сипе нескончаеми ругатни под носа си, като плюеше през прозореца.

— Триста фунта лед. Триста фунта лед! Какво да правя с него сега? И съм прогизнал до кости, до кости! А ти дори не се помръдна, когато скочих и заплувах в морето да я търся! Идиот, идиот! Не си се променил! Както всеки друг път, както винаги, не правиш нищо, нищо, само си стоиш, стоиш и не правиш нищо, нищо, само зяпаш!

— А ти какво направи, питам те, какво? — обади се Том с отпаднал глас, като гледаше напред. — Същото, което правиш винаги, същото, неизменно, неизменно. Да можеше само да се видиш.

Те свалиха момчетата пред крайбрежната им къща. По-малкото заговори с глас, който едва се чуваше от вятъра.

— Боже мой, никой никога няма да повярва...

Двамата мъже продължиха с камиона надолу по брега и спряха.

Чико стоя в продължение на две-три минути, за да се поуспокои, отпусна свития си върху коленете юмрук и после изсумтя:

— По дяволите! Предполагам, че така е най-добре.

Той си пое дълбоко дъх.

— Ей сега ми хрумна нещо. Странно. След двадесет, тридесет години посред нощ телефонът ни ще звънне. Ще чуем някое от тези момчета, вече пораснало, да се обажда от някакъв бар далеч отгук. В полунощ... ще се обадят и ще зададат само един въпрос: „Истина е, нали? — ще кажат те. — Случи се, нали. Тогава, през 1958, то действително се случи с нас, нали?“ А ние ще седим на ръба на леглото... в полунощ и ще кажем: „Разбира се, момче, разбира се, то наистина ни се случи през 1958.“ И те ще кажат: „Благодаря“, а ние ще им отвърнем: „Няма нищо, обадете се пак, общи спомени.“ И всички ще си пожелаем „лека нощ“. И може би те няма да се обадят отново година-две.

Двамата мъже седяха в тъмното на стъпалата на верандата.

— Том?

— Какво?

Чико изчака малко.

— Том, следващата седмица... нали няма да се местиш?

Том се замисли за това с угаснала цигара между пръстите. И сега разбра, че вече никога няма да си отиде. Защото знаеше, че утре, вдругиден и по-по-вдругиден ще слезе на брега и ще заплува там, сред зелена дантела, бяла пяна и тъмните пещери в дълбините под вълните. Утре и утре, и утре...

— Точно така, Чико. Оставам тук.

Сега сребърните огледала заприиждаха в огънатата верига навсякъде по брега от хиляди мили на север, хиляди мили към юг. Огледалата не отразиха нито една постройка, нито едно дърво, нито едно шосе, нито една кола, нито дори отделен човек. Огледалата отразиха само безмълвната луна и после се разбиха на милиони стъкълца, които се разпиляха на хиляди емайлени отблясъци по брега. После известно време морето остана да тъне в мрак, подготвяше нова

редица огледала, за да ги издигне и да удиви двамата мъже, които седяха там дълго, без нито веднъж да мигнат, и чакаха.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.